

2. Економічна енциклопедія : у трьох томах / Тернопільський національний економічний університет. Київ : Академія, 2000. Т. 1. 864 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-293-0-16>

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Крупнова А. О.

*здобувач III освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії)
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Сьогоднішній світ продовжує стрімко розвиватися в інформаційній епісі, яка характеризується поступовим переходом від традиційної індустрії, до індустрії оцифрованої, комп'ютеризованої, заснованої на трансфері інформації. Щороку все більше інформації створюється, відправляється, передається, одержується, обробляється, використовується та зберігається суб'єктами інформаційних відносин. Весь масив інформації створює інформаційне середовище (інформаційну сферу), в яке занурене українське суспільство, істотно пов'язане зі станом національної безпеки держави в цілому та станом її інформаційної безпеки зокрема. Враховуючи ситуацію, в якій опинилася наша країна у зв'язку з негативними економічними, політичними та військовими подіями, забезпечення інформаційної безпеки України стає пріоритетним завданням у загальній системі забезпечення національної безпеки. Саме існування нашої держави залежить від забезпечення її інформаційної безпеки, і з кожним наступним роком ця залежність, як прогнозується, буде лише зміцнюватись.

В умовах триваючої військової агресії, а також пов'язаних із нею інших викликів наша держава повинна невинно адаптуватися до реалій сьогодення, зокрема, вдосконалювати правову базу, яка матиме здатність протидіяти постійно виникаючим загрозам. Мета системи правового регулювання національної (державної) безпеки, в тому числі інформаційної, як її складової частини, полягає у забезпеченні цілісної та комплексної державної політики сьогоденної та майбутньої безпеки України. Прийняті законодавчі та нормативно-правові акти мають бути спрямовані на створення необхідних дієвих механізмів не

тільки для суб'єктів системи безпеки і оборони, а для всіх суб'єктів суспільних відносин, що можуть бути залучені до виконання завдань в інтересах безпеки держави [4, с. 64]. Розуміючи, що питання правового регулювання інформаційної безпеки України перебуває у мінливому стані та потребує постійного вивчення й удосконалення, законодавець з періодичністю в декілька років переглядає діюче законодавство, приймаючи акти, які визначають актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на протидію таким загрозам, захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних та ін. На сьогоднішній день таким актом є Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021 [3].

Аналіз основних положень Стратегії показує, що вона спрямована на формування цілісної системи інформаційної безпеки, яка є актуальною для нашої держави на сьогоднішній момент, спрямована на протидію як національним викликам й загрозам, так і глобальним. Загрозою інформаційної безпеки є можливі події, процеси чи явища, які за допомогою впливу на компоненти інформаційної системи можуть прямо чи опосередковано призвести до завдання шкоди суб'єкту інформаційного відношення, насамперед державі. Успішність у формуванні цілісної системи інформаційної безпеки ґрунтується на дієвому правовому регулюванні інформаційної безпеки.

Глобальність завдань, які стоять перед правовим регулюванням відносин у сфері прояву загроз об'єктам інформаційної безпеки та протидії цим загрозам дає нам право розглядати його в якості одного з основних напрямів забезпечення інформаційної безпеки держави. Правове регулювання інформаційної безпеки зумовлює ефективність усієї системи інформаційної безпеки, воно включає:

- оцінку стану чинного законодавства в сфері інформаційної безпеки;
- розробку програм з удосконалення чинного законодавства в сфері інформаційної безпеки;
- розробку правового механізму обліку даних про загрози інформаційній безпеці, їх вплив та наслідки для інформаційної безпеки;
- розробку правових актів, які регулюють порядок як протидії загрозам інформаційній безпеці, так і ліквідації наслідків загроз;
- адаптацію правового статусу суб'єктів системи інформаційної безпеки до сучасних реалій, в яких перебуває Україна тощо.

Якість правового регулювання інформаційної безпеки характеризується двома базовими параметрами:

1) повнотою охоплення правовим регулюванням відносин у сфері прояву загроз об'єктам інформаційної безпеки та протидії цим загрозам. Вказує на рівень розвиненості правового регулювання інформаційної безпеки, що визначається наявністю законодавчо закріплених можливостей протидіяти загрозам в інформаційній сфері;

2) відсутністю прогалин та протиріч у правовому регулюванні. Вказує на ступінь коректності правових актів, що визначається можливістю виникнення колізій за їх практичного застосування.

Нині є всі підстави стверджувати, що в країні створена система, яка досить чітко регулює відносини, що складаються у зв'язку із забезпеченням інформаційної безпеки держави. Деякі аспекти цих відносин внормовані положеннями конституційного, адміністративного та інших «базових» галузей правової системи [2, с. 82]. В рамках забезпечення виконання положень Стратегії інформаційної безпеки в законодавстві на даний момент розроблено нормативно-правові акти, що сприяють усуненню загроз, описаних у ній. Тим не менш, прийняття великої кількості правових актів у надто короткий термін, спрямованих на регулювання відносин у сфері прояву загроз об'єктам інформаційної безпеки та протидії цим загрозам, призвело до зростання прогалин та протиріч, між нормами цих та раніше прийнятих актів.

Проведений нами аналіз стану правового регулювання в сфері інформаційної безпеки дозволяє сформулювати висновок про доцільність зосередження його норм у єдиному документі концептуального характеру. Цей документ повинен визначати вектор розвитку інформаційного законодавства з урахуванням Стратегії інформаційної безпеки, Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, Концепції розвитку електронного урядування в Україні, та низки інших актів, які стосуються побудови інформаційного суспільства та розвитку інформаційного законодавства.

На необхідності системної організації законодавчого регулювання інформаційної безпеки не раз наголошувалась в профільній науковій літературі. Відмічалось, що чітка регламентація норм має імперативний характер, сприяє дотриманню порядку в будь-якій сфері суспільних відносин. Висловлювалися припущення щодо необхідності відходу від довгострокових стратегій в сфері інформаційної безпеки вбік прийняття профільного закону [5, с. 111] (наприклад, Закону України «Про основи інформаційної безпеки»). Ми вважаємо, що «документом концептуального характеру» повинне бути не закон, а Інформаційний кодекс України. Кодекс має передбачати в своїй структурі окремий розділ, присвячений інформаційній безпеці як складовій частині Національної безпеки України.

На нашу думку, кодифікація є найефективнішою формою систематизації норм законодавства. Застосувавши її до інформаційного законодавства можна буде: відокремити функціонуючі норми права від «мертвих» з ліквідацією останніх; усунути існуючі внутрішні суперечності, а також суперечності норм інформаційного законодавства загальною визнаним нормам міжнародного права та міжнародним договорам; усунути юридичні колізії між нормами одного й того ж нормативно-правового акта та нормами різних правових актів тощо. Наголосимо, що кодифікацію доцільніше провести безпосередньо після завершення військового конфлікту на території України, з початком якого в країні було оголошено військовий стан, що призвело до суттєвого обмеження прав і свобод людини та громадянина.

Література:

1. Габрелян А. Вектор розвитку України: дилема вибору. *I Міжнародна спеціалізована наукова конференція «Суспільство XXI у дискурсі соціально-політичних наук, правознавства та суспільних комунікацій»*. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02> (дата звернення: 20.02.2023)
2. Довгань О. Д., Ткачук Т. Ю. Правове забезпечення інформаційної безпеки держави як підгалузь інформаційного права: теоретичний дискурс. *Інформація і право*, 2018. № 2(25). С. 73–85.
3. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28.12.2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> (дата звернення: 20.02.2023).
4. Ткаченко О. В., Євтушенко І. В. Удосконалення нормативно-правового регулювання безпеки і оборони в умовах військової агресії. *Честь і закон*. 2022. № 3(82). С. 61–66.
5. Fedorenko V., Lytvyn N., Luchenko D., Panova I., Tsybulnyk N. Legal aspects of information security management in the conditions of Ukraine's European integration. *Journal of Security and Sustainability Issues*. 2020. Volume 10. Number 2 December. P. 103–115.